

Відкрите суспільство
наукове об'єднання

ЗБІРНИК ТЕЗ НАУКОВИХ РОБІТ
учасників міжнародної
науково-практичної конференції

НАУКОВО-ТЕОРЕТИЧНІ
АСПЕКТИ ВИРІШЕННЯ ГЛОБАЛЬНИХ
ПРОБЛЕМ СУЧАСНОСТІ

14–15.04.2017
Дніпро

**Наукове об'єднання
«Відкрите суспільство»**

ЗБІРНИК ТЕЗ НАУКОВИХ РОБІТ

учасників
міжнародної науково-практичної
конференції

**«НАУКОВО-ТЕОРЕТИЧНІ
АСПЕКТИ ВИРІШЕННЯ ГЛОБАЛЬНИХ
ПРОБЛЕМ СУЧАСНОСТІ»**

14–15 квітня 2017 р.

Дніпро
2017

УДК 001.8(063)

ББК 74.0я43

Н 34

Н 34 **Науково-теоретичні аспекти вирішення глобальних проблем сучасності:** Матеріали міжнародної науково-практичної конференції (м. Дніпро, 14–15 квітня 2017 року). – Дніпро: НО «Відкрите суспільство», 2017. – 136 с.

Організатори конференції не завжди поділяють думку учасників. У збірнику максимально точно відображається орфографія та пунктуація, запропонована учасниками.

Усі матеріали подаються в авторській редакції.

УДК 001.8(063)

ББК 74.0я43

© Автори статей, 2017

© Наукове об'єднання «Відкрите суспільство», 2017

ЗМІСТ

НАПРЯМ 1. ІСТОРИЧНІ НАУКИ: ПРІОРИТЕТИ РОЗВИТКУ

ВЗАЄМИНИ ІСРАРХІВ УГКЦ З УРЯДОМ ЗУНР

Бакунець Я. О. 6

ВІЙСЬКОВО-ТЕОРЕТИЧНА СПАДЩИНА

ГЕНЕРАЛА-ФЕЛЬДМАРШАЛА АЛЬФРЕДА ФОН ШЛІФФЕНА

Біруль В. С. 11

ПРОБЛЕМИ РОЗРОБКИ КОНСТИТУЦІЇ ЄВРОПЕЙСЬКОГО СОЮЗУ

Бобир О. В. 15

КУЛЬТУРНО-ІДЕОЛОГІЧНЕ ЗБЛИЖЕННЯ ЯК ЧИННИК МІГРАЦІЇ

ЧЕСЬКОГО НАСЕЛЕННЯ НА ТЕРИТОРІЮ РОСІЙСЬКОЇ ІМПЕРІЇ

Войчун Ю. І. 20

ПУБЛІКАЦІЇ Д. М. КНЯЖЕВИЧА НА СТРАНИЦАХ «ЛИСТКОВ

ОБЩЕСТВА СЕЛЬСКОГО ХОЗЯЙСТВА ЮЖНОЙ РОССИИ»

Дели А. П. 24

ОСОБЛИВОСТІ ОСВІТНЬОГО РОЗВИТКУ НАСЕЛЕННЯ ПІВДНЯ УСРР

В 20-30-ТІ РОКИ ХХ СТОЛІТТЯ

Дойбан Н. Л. 27

ЖУРНАЛ «БЕЗВІРНИК» ЯК ЗАСІБ РЕАЛІЗАЦІЇ АНТИРЕЛІГІЙНОЇ

ПРОПАГАНДИ В УКРАЇНІ ПЕРІОДУ 1920-Х – 1930-Х РОКІВ

Дудка Л. О. 31

ПРОБЛЕМИ ВИКЛАДАННЯ ІСТОРИЧНИХ ДИСЦИПЛІН

В АГРАРНОМУ ВНЗ

Мельник О. О. 35

ПОЛІТИЧНІ ПОГЛЯДИ МИХАЙЛА ДРАГОМАНОВА. ПРОБЛЕМИ

РОСІЙСЬКО-УКРАЇНСЬКИХ ВЗАЄМИН У ПРАЦІ «ПРОПАЩИЙ ЧАС.

УКРАЇНЦІ ПІД МОСКОВСЬКИМ ЦАРСТВОМ (1654-1876 РР.)»

Сосюра Л. Г. 39

НАПРЯМ 2. СУЧАСНА СОЦІОЛОГІЯ: СТАН ТА ПЕРСПЕКТИВИ

СОЦІАЛЬНО-ПСИХОЛОГІЧНІ ОСОБЛИВОСТІ

СУЧАСНОЇ СТУДЕНТСЬКОЇ МОЛОДІ

Єременко Л. В. 44

ПЕРЕДУМОВИ ТА ФУНКЦІЇ ВІЙНИ

Кожедуб О. В. 48

СОЦІАЛЬНІ РИЗИКИ ЯК ПІДСТАВА ВИНИКНЕННЯ ПРАВА

НА ДОПОМОГУ

Пірог Л. А. 52

ПРОБЛЕМИ ВИКЛАДАННЯ ІСТОРИЧНИХ ДИСЦИПЛІН В АГРАРНОМУ ВНЗ

МЕЛЬНИК О. О.

*кандидат історичних наук, доцент,
доцент кафедри суспільно-гуманітарних наук
Таврійський державний агротехнологічний університет
м. Мелітополь, Запорізька область, Україна*

Для того, що використати досвід минулого, треба його спершу вивчити і зрозуміти, і саме для цього потрібна історія як наука. Обов'язковість вивчення вітчизняної історії – не вигадка незалежної України, це є в багатьох країнах, бо саме досвід попередників дозволяє не повторювати їхніх помилок, чогось у них навчитися і усвідомлено вибудувати своє майбутнє, і, врешті, усвідомлено робити свій політичний вибір. Але яким би важливим не було викладання історії на всіх освітніх рівнях, якість його сьогодні не найкраща. Це викликає необхідність переосмислення і обговорення основних проблем, які існують у цій галузі.

Однією з відкритих залишається проблема підручника з історії України для вищої школи. Сьогодні, за слушним зауваженням Я.Грицака, українські підручники нагадують європейські підручники зразка XIX ст.[1, с. 12]. Подібні погляди висловлювала Н. Яковенко, яка зазначала: «Та «історична пам'ять», яку нині пропагує школа, є анахронічною реплікою зразка XIX – початку XX ст., таким собі модифікованим варіантом Ілюстрованої історії України Грушевського» [2].

В сучасному глобалізованому світі треба зміщувати акценти із суто національних проблем на проблеми глобальні. Кожна країна перебуває в оточенні сусідніх держав, її історія та культура тісно пов'язана з їх історією та культурою, і все, що відбувається у будь-якому регіоні як правило має свої ширші причини і наслідки, які напряму пов'язані з історією та культурою сусідніх народів. Отже, необхідно більше порівняльної історії та культури. Не слід забувати, що історія та культура України *de facto* є частиною світової історії та культури, і тільки усвідомлення цього відкриває «цілком новий пласт питань про роль населення, що проживало на території України, в розвитку людства. Історія та культура України вирветься з ізоляції, яку їй нав'язала національна парадигма» [3, с. 29].

Історія має бути олюдненою, менше узагальнюючих пасажів, сухих цифр, щоб студент справді відчув цей дух, логіку подій, побачив не тільки державні, а й приватні інтереси і цілі персонажів історії. Така «історія знизу» надзвичайно тісно переплетена з історією та культурою повсякденності.

Для української освіти проблемним є питання тягlosti історико-культурного пізнання. Досить часто на рівні школи відбувається міфологізація історії, яка закріплюється на ЗНО. Кому насправді може бути потрібно виховання громадян на протиставлені, до прикладу, католиків і православних, якщо мова про традиційно багатоконфесійне і багатокультурне суспільство і державу? Цим перехворіла більшість бездержавних («скривджених історією») народів, ба, навіть існує спеціальний термін для позначення такого феномену – історія-мартирологія [4, с. 5].

В останні роки на порядку денному української вищої школи, зокрема технічних університетів, постають питання про реформування викладання гуманітарних дисциплін. Необхідність його, вочевидь, зумовлена підвищенням рівня конкурентності, пошуками найбільш ефективних засобів підготовки висококваліфікованих фахівців в умовах перманентних кризових процесів, що охопили не лише Україну, а й Європу.

25 листопада 2014 року міністр освіти і науки України Сергій Квіт скасував наказ № 642 «Про організацію вивчення гуманітарних дисциплін за вільним вибором студента» від 9 липня 2009 року, який встановлював перелік обов'язкових дисциплін гуманітарної підготовки у ВНЗ та їх обсяги. Цим наказом також було встановлено мінімальні обов'язкові обсяги викладання гуманітарних дисциплін за вибором студента у ВНЗ. Науковці констатують, що за роки незалежності Української держави викладання історичних дисциплін, зокрема «історії та культури України», не набуло стабільності і це має прикрі наслідки. Якщо на неісторичних факультетах ВНЗ на початку 90-х років курс «Історії та культури України» читали обсягом 144 аудиторні години, то нині в ТДАТУ під різними приводами його обмежено лише 60 годинами.

3 лютого 2015 р. в Будинку Уряду відбувся спільний брифінг віце-прем'єр-міністра – міністра культури В'ячеслава Кириленка, міністра освіти та науки Сергія Квіта, директора Інституту філософії ім. Сковороди Мирослава Попова, ректора Київського національного університету ім. Шевченка Леоніда Губерського та директора Інституту історії України НАНУ Валерія Смоля щодо обов'язковості вивчення гуманітарних дисциплін в українських вищих навчальних закладах. За словами віце-прем'єра, за результатами наради було прийнято низку принципових рішень. Зокрема, учасники наради погодились, що філософські, історичні та інші українознавчі дисципліни у вищій освіті необхідно зберегти, а кількість годин на їхнє викладання збільшити. Усі правові колізії, що виникли у зв'язку з прийняттям нового Закону України «Про вищу освіту» [5], будуть вирішені шляхом опрацювання та оприлюднення наказу Міністерства освіти і науки, який вмішуватиме всі необхідні рекомендації автономним університетам щодо збереження викладання історії та культури України, філософії, політології.

11.03.15 року було оприлюднено лист МОН № 1/9-120 «Про організацію вивчення гуманітарних дисциплін». Ним рекомендовано забезпечити викладання дисциплін, що формують компетентності з історії та культури України, філософії, української мови із загальним обсягом не менше 12 кредитів ЄКТС, якщо відповідні дисципліни не є профільними. Вищі навчальні заклади мають право самостійно визначати форми і методи викладання цих предметів. На вибір студентів може бути запропонований широкий перелік гуманітарних дисциплін. При цьому студенти повинні набрати мінімум 12 кредитів ЄКТС із цього циклу [6].

Доречно висловити деякі міркування, виходячи з досвіду роботи кафедри суспільно-гуманітарних наук ТДАТУ. На початку 90-х викладачі опановували читання нових базових курсів – Історія та культура України, українська та зарубіжна культура, згодом – культурологія, історія української культури. Культурологічні предмети сьогодні мають навіть більшу питому вагу у підготовці бакалаврів.

Втім, на наше глибоке переконання, історико-культурний сегмент гуманітарних знань потрібно за будь-яких обставин зберегти у ВНЗ. Було б невірною помилкою, ліквідувати його, виходячи з того, що випускники школи, наші абітурієнти не один рік вивчали історичні предмети. Адже вивчення історії у середній та вишій школі докорінно відрізняються, як за метою так і методикою.

В студентські роки, час повноліття формується людська особистість, суспільна свідомість, громадянська позиція. Молодь активно залучається до громадської роботи, в якій виникає гостра потреба формулювати і відстоювати власні переконання і думки. Знаменитий історик В.О. Ключевський підкреслював: людина, що не знає і не розуміє історії, нагадує сліпого, який, прямуючи дорогою, постійно наражається на перешкоди, падає, забивається, але продовжує шукати далі без жодного розуміння своїх невдач.

Звернімося до не дуже давнього, але добре відомого нам досвіду вивчення історії в радянській вишій школі. Радянська система гуманітарної освіти, попри ідеологічну обмеженість, хибність окремих теорій і навіть злочинне приховування історичних фактів залишила цінний досвід та методіку. Вона не лише гуманітарію, а й інженеру давала ґрунтовні знання про суспільство, історичний процес, права, обов'язки, відповідальність. Вона не підлаштовувалась до європейської чи американської системи, але формувала конкурентоздатну освіту, в першу чергу на технічному і воєнному рівнях, з провідними економіками світу.

Щодо змісту предмету, то, на нашу думку, замість історії України від найдавніших часів потрібно запровадити базовий курс сучасної політичної історії, в якому головна увага буде зосереджена на державотворчих процесах, історії політичних партій, громадських рухів, зв'язку вітчизняних подій із глобальними проблемами ХХ – початку ХХІ століть [7].

Нагальною потребою є введення вибіркових історичних спецкурсів, які необхідно також запроваджувати на другому курсі у наступному після вивчення базового курсу семестрі, наприклад «Історія науки і техніки». В сумі базовий курс та спецкурси надають можливість безперервного вивчення історичних дисциплін, що суттєво підвищуватиме рівень підготовки студента, формуватиме запас історичних знань, необхідних для подальшого вивчення на 2 і наступних курсах таких гуманітарних предметів як філософія, політологія, соціологія тощо.

Досвід показує, що вивчення історичних дисциплін у недостатньому обсязі годин, обмежує навички та уміння студента працювати самостійно, негативно відображається на засвоєнні ним інших гуманітарних предметів.

Усі без виключення заняття відбуваються у формі дискусії, де немає потреби уникати будь яких гострих питань історії та культури України, сучасної політики міжнародного життя. Викладач по ходу заняття виступає і як політінформатор, знайомлячи студентів з останніми подіями внутрішнього і міжнародного життя, ставлячи завдання для пошуку тих чи інших матеріалів у засобах масової інформації. Лише значний професійний і життєвий досвід, який мають більшість викладачів кафедри, дає можливість робити такі дискусії цікавими і змістовними, вчить студентів толерантності до опонента, виваженого і аргументованого відстоювання своєї точки зору. До практичних занять викладач ставить студентам проблемно-пошукові завдання, практикуються творчі звіти про відвідання історичних пам'яток, музеїв, завдання пов'язані із профілем університету, майбутньою спеціалізацією студента.

На завершення хотілося б висловити впевненість, що процеси реформування гуманітарної освіти у технічних ВНЗ, сприятимуть не лише збереженню історичних дисциплін, а піднесенню їх авторитета, якості викладання, ролі у підготовці свідомого, патріотично настроєного громадянина Української держави.

Список використаних джерел:

1. Грицак Я. Як викладати історію України після 1991 року // Грицак Я. Стратії за націоналізмом: Історичні есеї. – К., 2004. – С. 11-23.
2. Яковенко Н. Нова доба – нові підручники. Про потребу дискусії над підручниками з історії України – Режим доступу: <http://www.novadoba.org.ua/history>.
3. Галенко О. Про концептуальні та практичні підходи до створення наративу історії України в рамках часо-просторової або територіальної парадигми // Регіональна Історія та культура України: Збірник наукових статей. – К., 2012. – Вип. 6. – С. 26-29.
4. Касьянов Г., Толочко О. Національні історії та сучасна історіографія: виклики і небезпеки при написанні нової історії України // УІЖ – К., 2012. – № 6. – С. 4-24.

5. Закон України «Про вищу освіту» // *Голос України*. – 2014. – 6 серпня. – Режим доступу: <http://zakon4.rada.gov.ua/laws/show/1556-vii>.
6. Лист МОН № 1/9-120 від 11.03.15 року «Про організацію вивчення гуманітарних дисциплін». Режим доступу: <http://osvita.ua/legislation/law>.
7. Національна стратегія розвитку освіти в Україні на 2012–2021 роки. – Режим доступу: <http://www.mon.gov.ua/images/files/news/12/05/4455.pdf>.

**ПОЛІТИЧНІ ПОГЛЯДИ МИХАЙЛА ДРАГОМАНОВА.
ПРОБЛЕМИ РОСІЙСЬКО-УКРАЇНСЬКИХ ВЗАСМИН
У ПРАЦІ «ПРОПАЩИЙ ЧАС. УКРАЇНЦІ
ПІД МОСКОВСЬКИМ ЦАРСТВОМ (1654-1876 РР.)»**

СОСЮРА Л. Г.

аспірант кафедри історії та етнополітики

*Національний педагогічний університет імені М. П. Драгоманова
м. Київ, Україна*

Михайло Петрович Драгоманов (1841–1895) – український публіцист, історик, філософ, літературознавець, вчений-енциклопедист, викладач Київського університету, лідер «Старої Громади». Значну частину свого життя він присвятив пошукам шляхів вирішення «українського питання» – питання про надання Україні самостійності, рівності країни серед світової спільноти та визнання української мови та культури.

Наукова й публіцистична діяльність Михайла Драгоманова, спрямована на відродження української мови, культури, освіти, активна громадянська позиція призвели до звільнення його з посади доцента як неблагонадійного, без права працювати в будь-якому університеті Росії. Щоб уникнути заслання, Михайло Драгоманов змушений був емігрувати назавжди. Спочатку він працював у Львові. Потім перебрався до Женеви, де прожив п'ятнадцять років.

Найцінніший матеріал для дослідження суспільно-політичних поглядів Драгоманова міститься в його працях, отже предметом дослідження є праці Михайла Драгоманова, зокрема «Пропащий час. Українці під Московським царством (1654–1876 рр.)».

Михайло Драгоманов мав, безсумнівно, великий вплив на подальшу розробку ідеї державності як і політичними партіями Західної України, так і Наддніпрянщини. Ідеї суспільного діяча являли собою суміш ліберально-демократичних, соціалістичних та українських патріотичних елементів. М. Драгоманов бачив майбутню державу федерацією вільних громад, які б